

(19)

(10) **LT 2012 120 A**

(12) **PARAIŠKOS APRAŠYMAS**

(21) Paraiškos numeris: **2012 120** (51) Int. Cl. (2014.01): **H03K 19/00**

(22) Paraiškos padavimo data: **2012 12 12**

(41) Paraiškos paskelbimo data: **2014 06 25**

(62) Paraiškos, iš kurios dokumentas išskirtas, numeris: —

(86) Tarptautinės paraiškos numeris: —

(86) Tarptautinės paraiškos padavimo data: —

(85) Nacionalinio PCT lygio procedūros pradžios data: —

(30) Prioritetas: —

(71) Pareiškėjas:

Vilniaus Universitetas, Universiteto g. 3, LT-01513 Vilnius, LT
Česlovas PAVASARIS, Kryžiuokų sodų 8-oji g. 94, Vilnius, LT

(72) Išradėjas:

Česlovas PAVASARIS, LT

(74) Patentinis patikėtinis/atstovas:

—

(54) Pavadinimas:

Dvejetainis Grėjaus kodo keitiklis

(57) Referatas:

Pasiūlymas yra iš puslaidininkinės elektronikos srities, o būtent - automatikos bei signalų keitiklių technikos, ir gali būti vartojamas elektroninėse automatikos sistemose, skaitmeninio kodo signalų keitimui į kitą skaitmeninį kodą, skaičiavimo technikoje, o taip pat įvairiuose signalų apdorojimo įrenginiuose ir t. t. Pasiūlytame dvejetainiame Grėjaus kodo keitiklyje yra panaudoti puslaidininkiniai tetrodai ir dviejų galvaniškai atskirtų „žemių“ – nulinio potencialo šynų schemotechninis principas. Palyginus su analogu šis dvejetainis Grėjaus kodo keitiklis pasižymi santykinai paprastesne schema ir didesne greitaveika.

LT 2012 120 A

DVEJETAINIS GRĖJAUS KODO KEITIKLIS

Pasiūlymas yra iš puslaidininkinės elektronikos srities, o būtent – automatikos bei signalų keitiklių technikos, ir gali būti vartojamas elektroninėse automatikos sistemose, skaitmeninio kodo signalų keitimui į kitą skaitmeninį kodą, skaičiavimo technikoje, o taip pat įvairiuose signalų apdorojimo įrenginiuose ir t. t.

Analogas yra sudarytas iš n pagrindinių ir $(n - 1)$ papildomų puslaidininkinių tetrodų, n apkrovos rezistorių kolektoriuose ir n apkrovos rezistorių emiteriuose, bei $(n - 1)$ srovę ribojančių rezistorių. Pagrindinių tetrodų kolektoriai per atitinkamus apkrovos rezistorius yra sujungti su pirmojo įtampos šaltinio pirmuoju poliumi, kurio antrasis polius yra sujungtas su „žeme“ – nulinio potencialo šina, o emiteriai per atitinkamus apkrovos rezistorius yra sujungti su antrojo įtampos šaltinio pirmuoju poliumi, kurio antrasis polius yra sujungtas su „žeme“. Pagrindinių tetrodų, išskyrus pirmojo, bazių pirmieji išvadai yra sujungti su atitinkamų $(n - 1)$ papildomų tetrodų bazių antraisiais išvadais, kurių bazių pirmieji išvadai yra sujungti su įrenginio n skilčių skaitmeniniais Grėjaus kodo įėjimais, pradedant antrosios – jaunesniosios skilties įėjimu, o pirmojo pagrindinio tetrodo bazės pirmasis išvadas yra sujungtas su pirmosios – jaunosios skilties įėjimu. Papildomų tetrodų emiteriai per nuosekliai įjungtus srovę ribojančius rezistorius yra sujungti su atitinkamais įrenginio $(n - 1)$ skilčių įėjimais, pradedant pirmąja skiltimi, o kolektoriai yra sujungti su atitinkamo įtampos šaltinio „neįžemintu“ poliumi. Pagrindinių tetrodų bazių antrieji išvadai yra sujungti su atitinkamų n-p-n ir p-n-p dvipolių tranzistorių emiteriais, kurių bazės yra sujungtos su „žeme“, o tranzistorių kolektoriai yra sujungti su atitinkamo įtampos šaltinio atitinkamu „neįžemintu“ poliumi „+“ ir „-“. Įrenginio n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo išėjimais yra pagrindinių tetrodų kolektoriai ir emiteriai (A. C., SU 1501889 A1, ОПИСАНИЕ ИЗОБРЕТЕНИЯ – 31.03.87 г.).

Analogo trukumas yra santykinai sudėtinga schema su gana daug skirtingų radiotechninių elementų – tranzistorių ir puslaidininkinių tetrodų. Kitas esminis analogo trukumas yra santykinai ribota greیتaveika dėl dvipolių tranzistorių veikos.

Analogo trūkumams pašalinti įrenginyje, sudarytame iš n pagrindinių puslaidininkinių tetrodų, kurių bazių pirmieji išvadai yra sujungti su atitinkamais įrenginio n skilčių skaitmeniniais Grėjaus kodo įėjimais, pirmos grupės papildomų $(n - 1)$ puslaidininkinių tetrodų, n kolektorių apkrovos rezistorių ir n emiterių apkrovos rezistorių, dviejų įtampos šaltinių, **papildomai** yra įjungtos antroji grupė papildomų $(n - 1)$ puslaidininkinių tetrodų ir trečioji grupė papildomų n puslaidininkinių tetrodų, kurių bazių pirmieji išvadai yra sujungti su atitinkamais pagrindinių puslaidininkinių tetrodų kolektoriais, o bazių antrieji išvadai – su pirmojo įtampos šaltinio pirmuoju poliumi, kurio antrasis polius yra sujungtas su antrąja „žeme“ – nulinio potencialo antrąja šina, emiteriai yra sujungti su atitinkamų apkrovos

rezistorių pirmaisiais išvadais ir įrenginio n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo papildomais išėjimais, o šių rezistorių antrieji išvadai – su pirmąja „žeme“ – nulinio potencialo pirmąja šina, kuri yra galvaniskai atskirta nuo antrosios šinos, kolektoriai – su atitinkamų apkrovos rezistorių pirmaisiais išvadais ir įrenginio n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo pagrindiniais išėjimais, o šių rezistorių antrieji išvadai – su antrojo įtampos šaltinio pirmuoju poliumi, kurio antrasis polius yra sujungtas su pirmąja „žeme“, pagrindinių tetrodų, išskyrus pirmojo, bazių antrieji išvadai yra sujungti su atitinkamų pirmosios grupės $(n - 1)$ papildomų tetrodų bazių pirmaisiais išvadais, kurių bazių antrieji išvadai yra sujungti su pirmąja „žeme“, kolektoriai – su pirmojo įtampos šaltinio „neįžemintu“ poliumi, o emiteriai – su antrosios grupės $(n - 1)$ papildomų tetrodų bazių antraisiais išvadais, kurių bazių pirmieji išvadai yra sujungti su antrąja „žeme“, kolektoriai – su atitinkamais įrenginio n skilčių skaitmeniniais Grėjaus kodo įėjimais, o emiteriai – su pirmąja „žeme“.

Principinė dvejetainio Grėjaus kodo keitiklio schema yra parodyta **Fig. 1**, kur skaičiais pažymėta: $1_1 \div 1_n$ – pagrindiniai puslaidininkiniai tetrodai; $2_1 \div 2_{(n-1)}$ – pirmosios grupės papildomi puslaidininkiniai tetrodai; $3_1 \div 3_{(n-1)}$ – antrosios grupės papildomi puslaidininkiniai tetrodai; $4_1 \div 4_n$ – trečiosios grupės papildomi puslaidininkiniai tetrodai; $5_1 \div 5_n$ – kolektorių apkrovos rezistoriai; $6_1 \div 6_n$ – emiterių apkrovos rezistoriai; 7 ir 8 – pirmasis ir antrasis įtampos šaltiniai, atitinkamai; $9_{0,1,\dots,(n-1)}$ – įrenginio n skilčių skaitmeninio Grėjaus kodo įėjimai: 9_0 – jauniausiosios skilties, ..., $9_{(n-1)}$ – vyriausiosios skilties; $10_{0,1,\dots,(n-1)}$ – įrenginio n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo pagrindiniai išėjimai: 10_0 – jauniausiosios skilties, ..., $10_{(n-1)}$ – vyriausiosios skilties; $11_{0,1,\dots,(n-1)}$ – įrenginio n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo papildomi išėjimai: 11_0 – jauniausiosios skilties, ..., $11_{(n-1)}$ – vyriausiosios skilties; 12 ir 13 – pirmoji ir antroji „žemės“, atitinkamai.

Dvejetainis Grėjaus kodo keitiklis (**Fig. 1**) yra sudarytas iš n pagrindinių puslaidininkinių tetrodų $1_1 \div 1_n$, kurių bazių pirmieji išvadai yra sujungti su atitinkamais įrenginio n skilčių skaitmeniniais Grėjaus kodo įėjimais $9_{0,1,\dots,(n-1)}$, o bazių antrieji išvadai, išskyrus pirmąjį tetrodą 1_1 , yra sujungti su pirmosios grupės papildomų tetrodų $2_1 \div 2_{(n-1)}$ bazių pirmaisiais išvadais, kurių bazių antrieji išvadai yra sujungti su pirmąja „žeme“ 12 – nulinio potencialo pirmąja šina. Pagrindinių tetrodų $1_1 \div 1_n$ emiteriai yra sujungti su antrąja „žeme“ 13 – nulinio potencialo antrąja šina, kuri yra galvaniskai atskirta nuo pirmosios šinos, o kolektoriai – su trečiosios grupės papildomų tetrodų $4_1 \div 4_n$ bazių atitinkamais pirmaisiais išvadais, kurių antrieji išvadai – su pirmojo įtampos šaltinio 7 pirmuoju poliumi, kurio antrasis polius yra sujungtas su antrąja „žeme“ 13. Papildomų tetrodų $4_1 \div 4_n$ kolektoriai yra sujungti su atitinkamų apkrovos rezistorių $5_1 \div 5_n$ pirmaisiais išvadais ir įrenginio n skilčių skaitmeninio

dvejetainio kodo pagrindiniais išėjimais $10_{0,1,\dots,(n-1)}$, o šių rezistorių $5_1 \div 5_n$ antrieji išvadai – su antrojo įtampos šaltinio 8 pirmuoju poliumi, kurio antrasis polius yra sujungtas su pirmąja „žeme“ 12, o emiteriai yra sujungti su atitinkamų apkrovos rezistorių $6_1 \div 6_n$ pirmaisiais išvadais ir įrenginio n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo papildomais išėjimais $11_{0,1,\dots,(n-1)}$, o šių rezistorių $6_1 \div 6_n$ antrieji išvadai – su pirmąja „žeme“ 12. Antrosios grupės papildomų tetrodų $3_1 \div 3_{(n-1)}$ kolektoriai yra sujungti su atitinkamais įrenginio n skilčių skaitmeniniais Grėjaus kodo įėjimais $9_{0,1,\dots,(n-1)}$, emiteriai – su pirmąja „žeme“ 12, bazių pirmieji išvadai – su antrąja „žeme“ 13, o antrieji išvadai – su papildomų tetrodų $2_1 \div 2_{(n-1)}$ atitinkamais emiteriais, kurių kolektoriai yra sujungti su pirmojo įtampos šaltinio 7 „neįžemintu“ poliumi.

Dvejetainis Grėjaus kodo keitiklis (Fig. 1) veikia tokiu būdu. Įjungus įtampos šaltinius 7 ir 8, visi tetrodai $1_1, \dots, n, 2_1, \dots, (n-1), 3_1, \dots, (n-1)$ ir $4_1, \dots, n$ yra „uždaryti“ – schema energijos nevartoja, nes varža R_{KE} tarp jų kolektorių ir emiterių yra santykinai didelė, apie $0,1 \div 1 \text{ M}\Omega$ ir daugiau. Į bet kurį įrenginio n skilčių skaitmeninio Grėjaus kodo $\{g\}$ įėjimą $9_{0, \dots, (n-1)}$ padavus loginio vieneto „1“ signalą $\pm U_{„1“}$, kurio poliaringumas yra „+“ arba „-“, ir kai signalui $\pm U_{„1“}$ yra tenkinama būtina sąlyga: $|\pm U_{„1“}| > I_{BBs} \cdot 2 \cdot R_{BBs}$, kur: R_{BBs} – tetrodų $1_1, \dots, n$ ir $2_1, \dots, (n-1)$, ir visų kitų tetrodų bazių varžos R_{BB} tarp atitinkamų jų išvadų vertė, kai bazės srovė $I_{BB} \geq I_{BBs}$ – vertė, kuriai esant tetrodai persijungia į „atidarytą“ būseną, kurioje jų varža R_{KE} yra santykinai maža: $R_{KE} = R_{KEs} \cong 1 \div 10 \Omega$ ir mažiau. Esant šiai sąlygai, atitinkamas tetrodas 1_i ir $2_{(i-1)}$, ar jų grupės $\{1_{i,j}\}$ ir $\{2_{(i-1),(j-1)}\}$, persijungia į „atidarytą“ būseną, kurioje jų varža R_{KE} yra santykinai maža, apie $1 \div 10 \Omega$ ir mažiau, ir ši varža visiems „atidarytiems“ tetrodams yra R_{KEs} . Todėl per „atidarytus“ tetrodus 1_i ir $2_{(i-1)}$, ar jų grupės $\{1_{i,j}\}$ ir $\{2_{(i-1),(j-1)}\}$, pradeda tekėti atitinkamos srovės: I_{KE1} – tetrodų $1_1, \dots, n$ kolektoriaus-emiterio srovė, I_{KE2} – tetrodų $2_1, \dots, (n-1)$ kolektoriaus-emiterio srovė. Kai šioms srovėms yra tenkinamos būtinos sąlygos: $I_{KE1,2} \cong \mathcal{E}_1 / (R_{BBs} + R_{KEs}) > I_{BBs}$, kur: \mathcal{E}_1 – pirmojo įtampos šaltinio 7 *evj* vertė, tai esant šioms sąlygoms, atitinkamas tetrodas $3_{(i-1)}$ ir 4_i , ar jų grupės $\{3_{(i-1),(j-1)}\}$ ir $\{4_{i,j}\}$, persijungia į „atidarytą“ būseną. Todėl per „atidarytą“ tetrodą 4_i , ar jų grupės tetrodus $\{4_{i,j}\}$ pradeda tekėti srovė $I_{KE4} \cong \mathcal{E}_2 / (R_K + R_E)$, kur: R_K ir R_E – kolektorių ir emiterių apkrovos rezistorių $5_1, \dots, n$ ir $6_1, \dots, n$ vertės, ir įrenginio atitinkamų n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo pagrindiniuose išėjimuose $10_{0,1,\dots,(n-1)}$, bei n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo papildomuose išėjimuose $11_{0,1,\dots,(n-1)}$ yra nuskaitomos dvejetainių kodų $\{d\}$ ir $\{d^*\}$ vertės, kurios pradiniu momentu dar neatitinka Grėjaus kodo $\{g\}$ vertės. Tikroji nuskaitomų dvejetainių kodų $\{d\}$ ir $\{d^*\}$ vertė nusistovi tada, kai atidarytas tetrodas $3_{(i-1)}$, ar jų grupės tetrodai $\{3_{(i-1),(j-1)}\}$, šunto būdu uždaro atitinkamą tetrodą $1_{(i-1)}$, ar jų grupę $\{1_{(i-1),(j-1)}\}$, bei tetrodą $2_{(i-2)}$, ar jų grupę $\{2_{(i-2),(j-2)}\}$.

Palyginus su analogu šis dvejetainis Grėjaus kodo keitiklis pasižymi santykinai paprastesne schema, nes turi tik puslaidininkinius tetrodus, ir todėl jo veika yra spartesnė.

IŠRADIMO APIBRĖŽTIS

Dvejetainis Grėjaus kodo keitiklis, sudarytas iš n pagrindinių puslaidininkinių tetrodų, kurių bazių pirmieji išvadai yra sujungti su atitinkamais įrenginio n skilčių skaitmeniniais Grėjaus kodo įėjimais, pirmos grupės papildomų $(n - 1)$ puslaidininkinių tetrodų, n kolektorių apkrovos rezistorių ir n emiterių apkrovos rezistorių, dviejų įtampos šaltinių, **b e s i s k i r i a n t i s** tuo, kad papildomai yra įjungtos antroji grupė papildomų $(n - 1)$ puslaidininkinių tetrodų ir trečioji grupė papildomų n puslaidininkinių tetrodų, kurių bazių pirmieji išvadai yra sujungti su atitinkamais pagrindinių puslaidininkinių tetrodų kolektoriais, o bazių antrieji išvadai – su pirmojo įtampos šaltinio pirmuoju poliumi, kurio antrasis polius yra sujungtas su antrąja „ žeme “ – nulinio potencialo antrąja šina, emiteriai yra sujungti su atitinkamų apkrovos rezistorių pirmaisiais išvadais ir įrenginio n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo papildomais išėjimais, o šių rezistorių antrieji išvadai – su pirmąja „ žeme “ – nulinio potencialo pirmąja šina, kuri yra galvaniskai atskirta nuo antrosios šinos, kolektoriai – su atitinkamų apkrovos rezistorių pirmaisiais išvadais ir įrenginio n skilčių skaitmeninio dvejetainio kodo pagrindiniais išėjimais, o šių rezistorių antrieji išvadai – su antrojo įtampos šaltinio pirmuoju poliumi, kurio antrasis polius yra sujungtas su pirmąja „ žeme “, pagrindinių tetrodų, išskyrus pirmojo, bazių antrieji išvadai yra sujungti su atitinkamų pirmosios grupės $(n - 1)$ papildomų tetrodų bazių pirmaisiais išvadais, kurių bazių antrieji išvadai yra sujungti su pirmąja „ žeme “, kolektoriai – su pirmojo įtampos šaltinio „ neįžemintu “ poliumi, o emiteriai – su antrosios grupės $(n - 1)$ papildomų tetrodų bazių antraisiais išvadais, kurių bazių pirmieji išvadai yra sujungti su antrąja „ žeme “, kolektoriai – su atitinkamais įrenginio n skilčių skaitmeniniais Grėjaus kodo įėjimais, o emiteriai – su pirmąja „ žeme “.

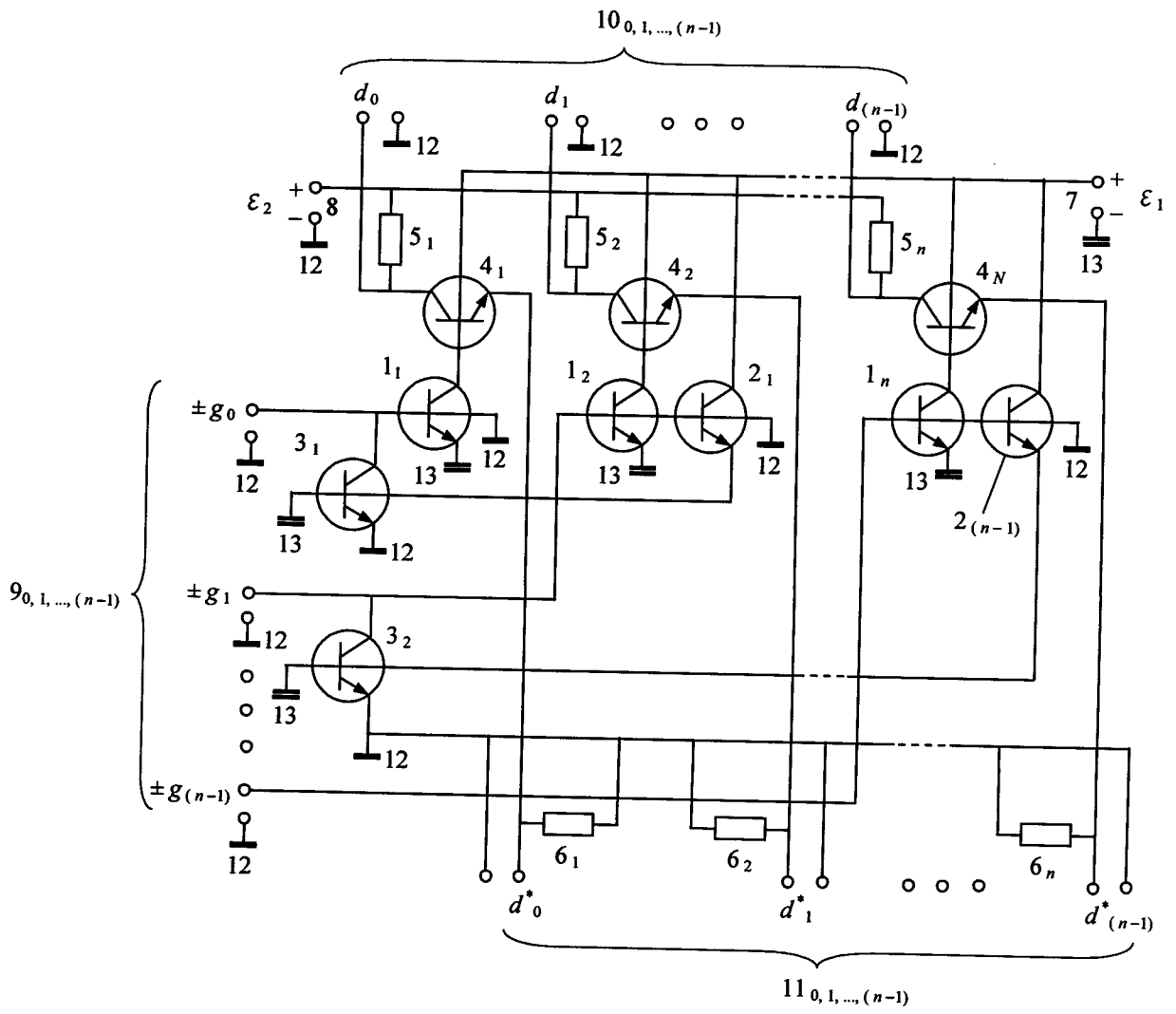

Fig. 1